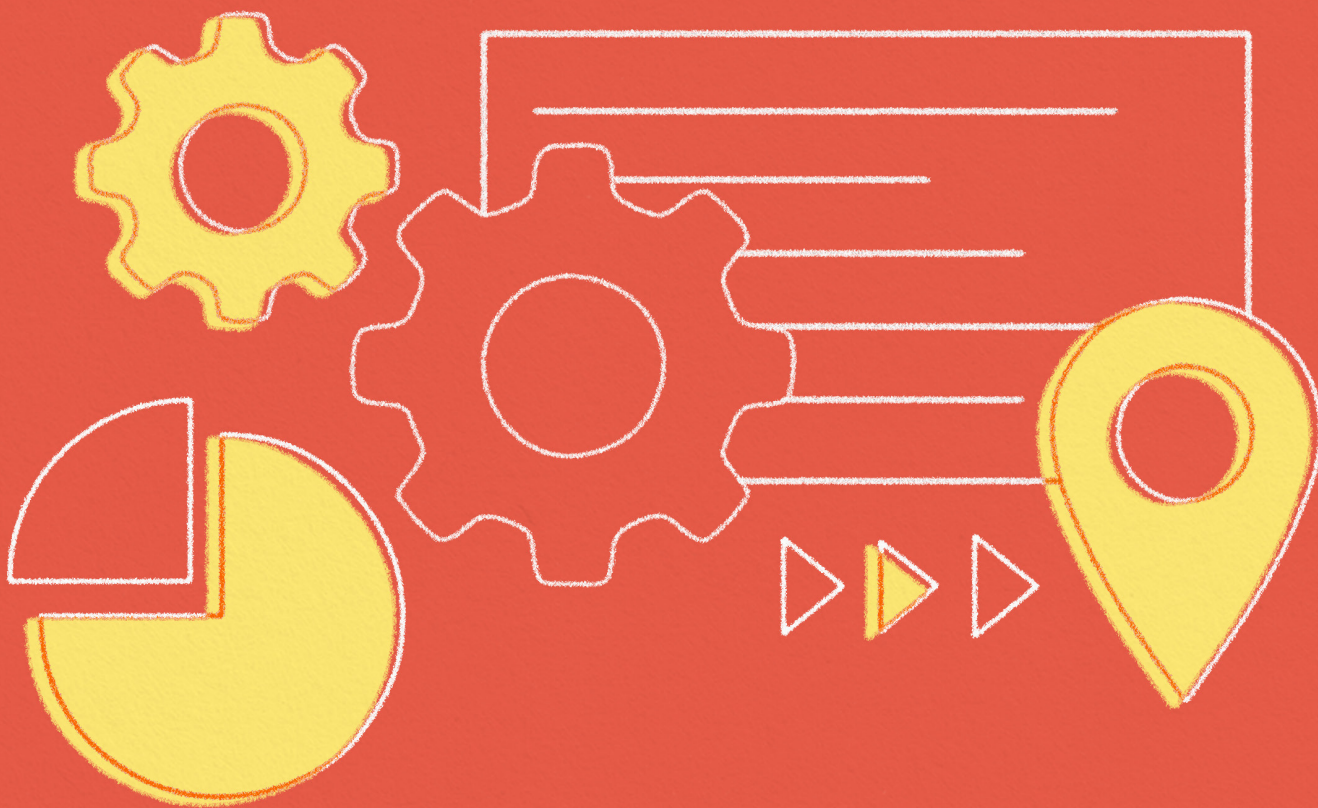

Përmirësimi i Kontributit Kombëtar të Përcaktuar sipas Marrëveshjes së Parisit

Gjendja e zbatimit të politikave dhe masave
të eficiencës së energjisë

Shtator 2021

Ky dokument është hartuar nëpërmjet Projektit për Mbështetje Parapërgatitore të Fondit për Klimën e Gjelbër për Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit të Shqipërisë "Përmirësimi i Kontributit Kombëtar të Përcaktuar" 2020-2022. Projekti është zbatuar nga Instituti i Kërkimeve Urbane.

Instituti i Kërkimeve Urbane është Partner i Fondit për Klimën e Gjelbër në Zbatimin e Projekteve Parapërgatitore për Shqipërinë, nëpërmjet të cilave ai mbështet Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit në zhvillimin e kuadrit strategjik kombëtar për ndryshimin e klimës si dhe të kapaciteteve njerëzore të nevojshme për zbatimin e tij.

Mendimet e shprehura në këtë dokument janë të Institutit të Kërkimeve Urbane. Instituti i Kërkimeve Urbane nuk mban përgjegjësi për mënyrën e përdorimit të përmbajtjes së dokumentit.

Hartuar nga:

Edlir Vokopola, Instituti i Kërkimeve Urbane
Dritan Gorica, Instituti i Kërkimeve Urbane

Me kontributin e:

the greenwerk.
climate advisory network

Shtator 2021

© 2023 Instituti i Kërkimeve Urbane
Rruga "Asim Vokshi", Ndërtesa 14, Hyrja 11, Ap. 56
1057 Tiranë, Shqipëri
www.uri.org.al

Disa të drejta të rezervuara.

Ky punim është objekt i së drejtës së autorit. Meqenëse Instituti i Kërkimeve Urbane përkrah shpërndarjen e njohurive të tij, përmbajtja e punimit mund të riprodhohet, plotësisht ose pjesërisht, për qëllime jo tregtare, dhe duke dhënë referencë të plotë të autorit.

Punimi grafik: Jolin Matraku

Printuar: Express Print and Communication, Tiranë, prill 2023

PARAFJALË

Ky dokument është një vlerësim i gjendjes së zbatimit të politikave kombëtare të eficiencës së energjisë dhe masave për zbutjen e ndryshimeve klimatike në KKP-në e Shqipërisë 2016-2030. Ai mbështet Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit në përmirësimin e Kontributit Kombëtar të Përcaktuar për reduktimin e emetimeve të gazeve serë 2021-2030, si dhe për përmbushjen me cilësi të detyrimeve të Shqipërisë kundrejt Konventës Kuadër të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe Marrëveshjes së Parisit.

Instituti i Kërkimeve Urbane falënderon Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit, Agjencinë Kombëtare të Mjedisit, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë dhe Agjencinë e Eficiencës së Energjisë për mbështetjen e tyre me të dhënat dhe informacionet e nevojshme për realizimin e kësaj analize, dhe Ministrinë e Turizmit dhe Mjedisit për koordinimin e komunikimit zyrtar ndërmjet institucioneve gjatë zbatimit të Projektit për Mbështetje Parapërgatitore "Përmirësimi i Kontributit Kombëtar të Përcaktuar" 2020-2022.

Përmbajtja

3	HYRJE
3	METODOLOGJIA E VLERËSIMIT TË GJENDJES SË ZBATIMIT
3	Metodologjia e vlerësimit
4	Kufizimet e metodologjisë
4	PASQYRË E METODOLOGJISË SË KKP 2015
8	NDËRLIDHJA NDËRMJET KKP, PKVEE DHE SKNKPV
8	GJENDJA E ZBATIMIT TË PKVEE 2011-2018
8	Arritjet e PKVEE 2011-2018
9	GJENDJA E ZBATIMIT TË KKP 2015
9	Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e ndërtimit
10	Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e industrisë
11	Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e transportit
11	GJENDJA E ZBATIMIT TË PKVEE 2017-2020 DHE SKNKPV 2019-2030
11	Shpenzimet nga buxheti i shtetit nga viti 2017 deri në vitin 2021
14	Arritjet në kuadrin legjislativ të eficiencës së energjisë
14	Monitorimi i zbatimit të masave të eficiencës së energjisë
15	AUDIT I KONTROLLIT TË LARTË TË SHTETIT PËR EFICIENCËN E ENERGJISË
16	GJETJET DHE REKOMANDIMET

Tabela

- 4 Tabela 1: Metoda e vlerësimit sipas llojit të masës
- 6 Tabela 2: Emetimet jo-biogjene të CO₂ të lidhura në sektorët e kërkesës
- 6 Tabela 3: Emetimet e procesit
- 7 Tabela 4: Përmbledhje e skenarit të reduktimit të emetimeve të KKP 2015 për vitin 2030
- 9 Tabela 5: Masat e Sektorit të Ndërtimit të KKP 2015
- 10 Tabela 6: Masat e Sektorit të Industrisë të KKP 2015
- 11 Tabela 7: Masat e Sektorit të Transportit të KKP 2015
- 12 Tabela 8: Plani buxhetor afatmesëm i programit "Mbështetje për energjinë"
- 12 Tabela 9: Programi buxhetor afatmesëm 2017-2021
- 14 Tabela 10: Aktet ligjore në fuqi për eficiencën e energjisë
- 15 Tabela 11: Kërkesat për monitorim në dokumentet kombëtare

Figura

- 5 Figura 1: Shembull ilustrues i një "rezultati të skenarit bazë" KKP 2015
- 6 Figura 2: Totali i emetimeve për sektor

Shkurtime

AEE	Agjencia e Eficiencës së Energjisë
AKM	Agjencia Kombëtare e Mjedisit
BERZH	Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim
BZ	Biznes si zakonisht
EE	Eficienca e energjisë
GHS	Gaze me Efekt Serë
GNK	Gaz natyror i kompresuar
INSTAT	Instituti i Statistikave
KKKBNK	Konventa Kuadër e Kombeve të Bashkuara për Ndryshimin e Klimës
KKP	Kontributi Kombëtar i Përcaktuar
KKPS	Kontributi Kombëtar i Përcaktuar i Synuar
KTK	Komunikimi i Tretë Kombëtar
MEH	Mjete elektrike hibride
MFE	Ministria e Financave dhe Ekonomisë
MIE	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
MRV	Monitorimi, raportimi, verifikimi
PBA	Programi Buxhetor Afatmesëm
PKBZH	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
PKVEE	Plani Kombëtar i Veprimit për Eficiencën e Energjisë
PKVBRE	Plani Kombëtar i Veprimit për Burimet e Rinovueshme të Energjisë
SLED	Support for Low-Emission Development in South Eastern Europe [Mbështetje për zhvillimin e shkarkimeve të ulëta në Evropën Juglindore]
SKNKPV	Strategjia Kombëtare e Ndryshimeve Klimatike dhe Planet e Veprimit
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
VPKZ	Veprim i Përshtatshëm Kombëtar për Zbutje

Përmbledhje ekzekutive

Ky dokument është një vlerësim i gjendjes së zbatimit në vitin 2021 të Kontributit të Përcaktuar Kombëtar të Shqipërisë në lidhje me politikat dhe masat kombëtare për eficiencën e energjisë. Për një rishikim më efektiv të KKP-së, duhet të rishikohet zbatimi i masave të KKP-së së mëparshme dhe planeve të tjera sektoriale. Ky vlerësim përfshin KKP 2016–2030, Planin Kombëtar të Veprimit për Eficiencën e Energjisë 2017–2020 të 2-të dhe 3-të dhe Strategjinë Kombëtare të Ndryshimeve Klimatike dhe Planet e Veprimit 2019–2030 deri në 2021.

Gjendja e zbatimit të KKP-së të vitit 2015 nuk është monitoruar më parë deri më tani; niveli i realizimit të objektivit kombëtar të emetimeve të gazrave serë nuk është matur që nga viti 2015 dhe për momentin nuk dihet.

KKP 2015 është një koleksion studimesh, planesh dhe modelesh ekzistuese dhe grumbullimi i tyre përbën objektivin përfundimtar të reduktimit të emetimeve të GES. Kjo metodë e zhvillimit të KKP-së rezulton të jetë një ushtrim i vështirë pasi autorët shprehen në vetë KKP. Në këtë kontekst, niveli i zbatimit të KKP-së së parë mund të zbatohet vetëm për nivelin e zbatimit të çdo plani individual. Ky është një kufizim që është i pranishëm në të gjitha masat e KKP. Një shembull do të ishte zbatimi i parë NEEAP-it, i cili është i vlefshëm vetëm deri në vitin 2016 dhe është zëvendësuar me një plan të ri. Nuk ka pasur asnjë monitorim dhe vlerësim të NEEAP-it të parë. KKP 2015, siç qëndron, nuk mund të prodhojë një rezultat gjithëpërfshirës të zbatimit.

Për qëllime të këtij raporti, zbatimi është vlerësuar për NEEAP-in e 2-të dhe 3-të 2017-2020, pasi është brenda kornizës kohore të KKP-së dhe gjithashtu për shkak se shumica e masave të tij janë bartur nga NEEAP-i i parë. Vetë NEEAP 2017 përfshin një listë të detajuar të masave për efikasitet në të gjithë sektorët. Ato janë në kosto dhe janë identifikuar reduktimet e mundshme të GES.

Duke qenë se ky studim po kryhet në vitin 2021, është marrë vendimi për përfshirjen e SKNKPV-e 2019 në vlerësimin e zbatimit. Ky vendim lehtësohet më tej nga fakti se Strategjia ka bartur të gjitha masat e NEEAP-it të 2-të dhe të 3-të, kështu që duke vlerësuar strategjinë vlerësimi është i vlefshëm për të dy dokumentet.

Rezultatet kryesore të raportit tregojnë për një zbatim shumë të ngadaltë të akteve ligjore. Edhe pse ligjet sektoriale për eficiencën e energjisë dhe performancën energjetike në ndërtesa janë miratuar herët, në vitin 2015 dhe 2016 respektivisht, plotësimi me aktet nënligjore ka qenë shumë i ngadaltë. Një zhvillim i madh mundësues ka qenë krijimi i Agjencisë për Eficiencën e Energjisë në vitin 2016, por që është bërë funksionale vetëm në fillim të vitit 2019. Prej atëherë, dhe veçanërisht gjatë vitit 2020 e më tej, agjencia ka qenë një aktor mundësues për zhvillimin e akteve nënligjore të nevojshme për funksionimin e tij dhe krijimin e gjeneratës së parë të auditorëve dhe menaxherëve të licencuar të energjisë. Agjencia është gjithashtu instrumentale në monitorimin e planeve të veprimit për pjesën e eficiencës së energjisë.

Përveç akteve ligjore, shumë pak masa janë konsideruar të përfunduara siç janë në SKNKPV. Për këtë arsye dhe për të konstatuar nëse janë marrë masa të tjera për eficiencën e energjisë jashtë përshkrimeve të planit, është bërë një pasqyrë e Planit Buxhetor Afatmesëm të qeverisë nga viti 2017 deri në vitin 2022. Ai tregon se pothuajse 40 projekte kualifikohen dhe lidhen drejtpërdrejt me eficiencën e energjisë. Megjithatë, këto kryesisht nuk janë të pranishme në planet e veprimit. Ka një shkoputje ndërmjet kërkesave të Planeve të Veprimit dhe projekteve aktuale që qeveria zbaton.

Në këtë kontekst, duhet theksuar gjithashtu se nuk ka një kod apo kategorizim specifik për masat e eficiencës së energjisë në PBA, kështu që aktualisht është e vështirë për të gjetur dhe matur shpenzimet dhe ndikimin e këtyre masave.

Rekomandimet e paraqitura në këtë raport synojnë të kontribuojnë në rishikimin e KKP-së 2015, drejt masave të zhvilluara me qëllim, duke u mbështetur më pak në planet ekzistuese të veprimit ose strategjitë me origjinë të ndryshme.

Ekziston nevoja për të adoptuar një qasje të vetme kombëtare për modelimin dhe për të aplikuar një model të vetëm në të gjitha dokumentet, pavarësisht nëse ato janë zhvilluar nga projekte të ndryshme, në mënyrë që të lehtësohet grumbullimi i tyre në plane gjithëpërfshirëse si KKP.

Së fundi, rekomandohet një ushtrim i vetëm, i unifikuar monitorimi mbi kërkesat e shumta të monitorimit, të shpërndara dhe të përfshira në KKP-në dhe SKNKPV-në aktuale. Prezantimi i Planit Kombëtar të Veprimit për Energjinë dhe Klimën si një dokument i vetëm koheziv dhe një qasje për eficiencën e energjisë, si dhe një grup i vetëm kërkesash monitoruese pritet të adresojë këtë çështje.

1. HYRJE

Ky dokument paraqet një vlerësim të gjendjes së zbatimit në vitin 2021 të Kontributit të Përcaktuar Kombëtar të Shqipërisë për reduktimin e gazeve serrë në lidhje me politikat dhe masat kombëtare për eficiencën e energjisë. Ai është përgatitur në mbështetje të Ministrisë së Turizmit dhe Mjedisit në procesin e rritjes së Kontributit të Përcaktuar Kombëtar të Shqipërisë 2030 dhe përmbushjes cilësore të detyrimeve të saj ndaj Konventës së Kuadrit të Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike dhe Marrëveshjes së Parisit.

Analiza përqendrohet në politikat dhe masat kombëtare për eficiencën e energjisë në dokumentet strategjike kombëtare të mëposhtme:

- Kontributi i Përcaktuar Kombëtar 2016-2030;
- Plani i Veprimit i 2-të dhe i 3-të Kombëtar për Eficiencën e Energjisë 2017-2020;
- Strategjia Kombëtare e Ndryshimeve Klimatike dhe Planet e Veprimit 2019-2030.

Përveç vlerësimit të gjendjes së zbatimit, dokumenti paraqet një përmbledhje të metodologjisë, duke përfshirë supozimet, bazën, bazën e të dhënave dhe modelet e aplikuara në secilën prej këtyre strategjive kombëtare, duke ofruar një kuptim të nivelit të shtrirjes në këto kushte të politikave aktuale kombëtare dhe masave për eficiencën e energjisë dhe ndryshimet klimatike.

2. METODOLOGJIA E VLERËSIMIT TË GJENDJES SË ZBATIMIT

2.1 Metodologjia e vlerësimit

Vlerësimi i zbatimit të një mase bazohet në kombinimin e veprimeve të përshkruara më poshtë, pa ndonjë renditje të veçantë rëndësie:

1. Rishikimi ligjor: Në faqen zyrtare të Qendrës së Publikimeve Zyrtare do të bëhet një hulumtim për aktet specifike ligjore, nënligjore, vendimet e Këshillit të Ministrave, Urdhrat e publikuar të Kryeministrit, ministrave etj.
2. Intervistat: Një nga burimet më të rëndësishme të informacionit për vlerësimin, janë kryer me stafin e institucioneve qeveritare përgjegjëse drejtpërdrejt për hartimin dhe zbatimin e dokumenteve objekt i këtij vlerësimi; intervistat janë kryer me institucionet e mëposhtme qeveritare:

- Ministria e Turizmit dhe Mjedisit: përgjegjëse për zhvillimin dhe paraqitjen për miratim të KKP-së; përgjegjëse edhe për bashkëpunimin me institucionet monitoruese të KKP-së, si Agjencia Kombëtare e Mjedisit;
 - Agjencia Kombëtare e Mjedisit: përgjegjëse për monitorimin e KKP-së si dhe për përditësimin e inventarit të GES;
 - Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë: përgjegjëse për sektorët e energjisë dhe transportit, dy emetuesit më të mëdhenj të GES; harton Planin Kombëtar të Veprimit për Energjinë dhe Klimën, i cili përfshin të gjithë sektorët e KKP-së; të dy dokumentet duhet të jenë në linjë dhe planet duhet të plotësojnë njëra-tjetrën;
 - Agjencia për Eficiencën e Energjisë: përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e planit kombëtar të eficiencës së energjisë; ai është gjithashtu përgjegjës për mbledhjen e të dhënave lokale për efikasitetin e energjisë.
3. Kërkim në internet: rishikim i faqeve zyrtare të ministrive dhe institucioneve përkatëse.
 4. Rishikimi i planeve buxhetore të institucioneve përgjegjëse për zbatimin e KKP-së përgjatë viteve.
 5. Hulumtimi i prokurimit direkt nga Agjencia për Prokurim Publik.

Auditimi dhe monitorimi i raporteve të institucioneve të tjera, organizatave ndërkombëtare dhe joqeveritare, për shembull, Kontrolli i Lartë i Shtetit dhe Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim.

2.2 Kufizimet e metodologjisë

Dokumentet në shqyrtim nuk i janë nënshtruar monitorimit apo shqyrtimit të zbatimit nga institucionet qeveritare. Pengesa kryesore është se nuk është krijuar asnjëherë Platforma e Verifikimit të Monitorimit për KKP-në dhe se MIE nuk është angazhuar në monitorimin e NEEAP-së. Në këtë kontekst, nuk ka asnjë raport tjetër monitorimi për krahasim.

Gjithashtu, ekziston një prani e kufizuar e bazave të të dhënave midis institucioneve shtetërore të nismave apo projekteve të mëparshme në fushën e Eficiencës së Energjisë. Gjithashtu mungon një listë e aktiviteteve nga donatorët ndërkombëtarë dhe organizatat joqeveritare.

1. Mbi intervistat: Për qëllime të këtij raporti zbatimi, burimi më i dobishëm i informacionit

janë intervistat e zhvilluara me përfaqësues të institucioneve përgjegjëse. Edhe pse ato ofrojnë njohuri dhe informacion të vlefshëm, ato janë të kufizuara në përvojën e personit të intervistuar. Edhe pse të intervistuarit kanë punuar në institucionin e tyre për një kohë relativisht të gjatë dhe janë personi përgjegjës për këtë çështje, mund të ndodhë që të mos kujtohen ose të mos kenë dijeni për disa zhvillime. Për të zbutur këtë kufizim, formularët e intervistës janë dërguar paraprakisht që të intervistuarit të kenë kohë për t'u përgatitur.

2. Mbi kërkimin në ueb/internet: Kjo metodë ka kufizimin për të qenë i varur nga faqet e internetit të institucioneve në përditësimin dhe informacionin e kategorizuar. Më shpesh nuk është kështu. Për të zbutur këtë, kërkimet janë kryer gjithashtu duke përdorur fjalë kyçe dhe janë eksploruar gjithashtu faqet e internetit të donatorëve dhe partnerëve.
3. Rishikimi i planeve buxhetore: Rishikimi i planeve buxhetore ka kufizimin e mungesës së kategorizimit në strukturën e tij. Edhe pse struktura në zonat kryesore është e pranishme, (energji, mjedisi etj) nuk ka asnjë kod apo kategori specifike për eficiencën e energjisë.
4. Mbi Kërkimin e Prokurimit Direkt nga Agjencia e Prokurimit Publik: Ekziston një kufizim që jo të gjitha fondet publike që shkojnë në eficiencë, në fakt mund të përshkruhen si masa të efikasitetit në titullin e tyre, kështu që gjurmimi është i vështirë.

3. PASQYRË E METODOLOGJISË SË KKP 2015

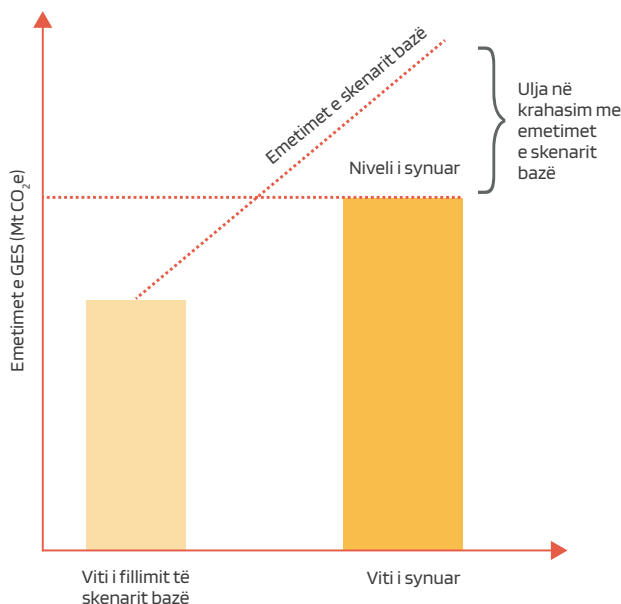
Lloji i IKKP: "rezultati i skenarit bazë"

Qeveria shqiptare zgjodhi opsionin e një "IKKP të bazuar në rezultate". Ndryshe nga një "IKKP i bazuar në veprimet për zbutjen e gazit serrë" që përbëhet nga një listë politikash specifike, strategjish sektoriale ose veprimesh ose projektesh të tjera, të cilat do të kenë një potencial reduktimi të emetimeve, IKKP i bazuar në rezultate po merr në konsideratë efektin e përgjithshëm të dhënë të veprimeve në ekonominë në tërësi ose brenda sektorit (eve) të përzgjedhur. Në mënyrë tipike, reduktimi i emetimeve të tij është në raport me një vit bazë historik ose me emetimet e parashikuara në të ardhmen ose me reduktimet e intensitetit të emetimeve. Ai gjithashtu përfaqëson një lloj premtimi të zakonshëm në regjimin ndërkombëtar të klimës. Si një nën-kategori e KKP-së së bazuar në rezultate, qeveria zgjodhi një "rezultat të skenarit bazë" që përfaqëson një reduktim në emetimet e GES në lidhje me emetimet e parashikuara në të ardhmen (p.sh. x% reduktim i GES nën Biznes Si Zakonisht deri në një datë specifike, shih Figurën 1 më poshtë).

Tabela 1: Metoda e vlerësimit sipas llojit të masës

Lloji i masës	Mënyra e vlerësimit					
	Rishikim i ligjeve	Intervista	Kërkim në internet	Plani Buxhetor	APP	Raporte auditimi dhe monitorimi
Legjislacioni kombëtar	X					
Zhvillimi i infrastrukturës		X		X	X	
Ndërgjegjësim, promovim		X	X	X		X
Krijimi i institucioneve	X			X		
Instrument financiar	X	X		X		X
Monitorimi dhe vlerësimi		X				X
Plane strategjike, udhërrëfyes	X	X				X

Figura 1: Shembull ilustrues i një "rezultati të skenarit bazë" KKP 2015

Burimi: Ministria e Mjedisit, 2015

Viti bazë: 2016

Për bazën, viti 2016 u zgjodh si pikënisje e përpjekjeve për reduktimin e emetimeve dhe viti 2030 si pikë përfundimtare e skenarëve, pasi merr në konsideratë të gjitha përpjekjet për reduktimin e emetimeve në krahasim me një fillim të mëvonshëm (p.sh. 2020) dhe është i përshtatshëm për një objektiv i "rezultatit të skenarit bazë".

GES të mbuluara: CO₂

Meqenëse ka pasur kufizime në lidhje me GES përveç CO₂ deri në vitin 2012 dhe duke qenë se ekziston një pasiguri relativisht e lartë për llogaritjen e gazeve të tjera përveç CO₂, vetëm CO₂ është zgjedhur si gazi në të cilin shprehet IKKP. Përdorimi i tokës, ndryshimi i përdorimit të tokës dhe emetimet e pylltarisë (LULUCF) nuk janë marrë parasysh pasi kërkesa për të dhëna për të kuptuar në mënyrë adekuate dhe të saktë tendencat e emetimeve neto nga këta sektorë është e rëndësishme dhe pasiguria e largimeve të lidhura me sektorin LULUCF ekziston në Shqipëri. Emetimet neto nga këta sektorë mund të ndryshojnë ndjeshëm skenarët e emetimeve për vendin pasi disa pjesë të këtyre sektorëve mund të thithin emetimet e dioksidit të karbonit, duke ulur kështu sasinë e përgjithshme të emetimeve neto.

Zgjedhja e sektorëve të mbuluar: energjia dhe industria

Idealisht, e gjithë ekonomia do të mbulohej nga IKKP, e cila shprehet në inventarin e GES në pesë sektorë kryesorë: energjia, proceset industriale, bujqësia, ndryshimi i përdorimit të tokës, pylltaria dhe mbetjet.

Megjithatë, përjashtimi i LULUCF dhe GES të tjera përveç CO₂, kufizon emetimet e mbuluara nga IKKP në më pak se 60% të emetimeve të GES në inventar. Megjithatë, përfshirja e gazeve të tjera do të kishte pasiguri shumë të lartë, kështu që u vendos që fokusi IKKP do të jetë në sektorët e Energjisë dhe Proceseve Industriale siç janë përcaktuar në inventarin e GES.

Modelet e aplikuar: PRIMES, të plotësuara me SLED dhe LEAP

Qeveria zgjodhi modelet e mëposhtme dhe parametrat kryesorë:

1. Zhvillimi i një skenari bazë deri në vitin 2030:
 - a. emetimet për vitin 2012 (dhe të dhënat përkatëse të përzierjes së karburantit) janë në përputhje me modelimin NC3;
 - b. Si parazgjedhje, tendencat nga modeli PRIMES do të përdoren për parashikimet e intensitetit të energjisë dhe niveleve të aktivitetit;
 - c. Kontributi nga modelet e tjera sektoriale konsiderohet pjesërisht (në veçanti modelet e sektorit të energjisë elektrike dhe ndërtesave SLED dhe modeli i kërkesës LEAP);
2. Zhvillimi i një skenari zbutës:
 - a. vlerësoni masat e mundshme dhe kostot e tyre dhe propozoni një sërë masash me kosto të ulët për të shkuar përtej përpjekjeve të përfshira në bazë.

Skenari Bazë

Të tre modelet (PRIMES, SLED dhe LEAP) gjeneruan rezultate të ofertës dhe kërkesës nga skenari bazë bazuar në parametra të ndryshëm të supozuar për sektorin e shërbimit, banesave, industrisë, transportit, bujqësisë, degës së energjisë dhe energjisë elektrike. Këto rezultate përfunduan në emetimet e mëposhtme të GES ndërmjet vitit 2012 (viti i fundit për të cilin ka dhëna) dhe 2030, të paraqitura në tabelat e mëposhtme.

Kështu, skenari bazë ose Biznesi Zakonisht konfirmon se sektori i transportit, industrisë dhe banesave dhe shërbimeve janë sektorët kryesorë të emetimeve, me një rritje të konsiderueshme të emetimeve deri në vitin 2030 të nxitur nga rritja ekonomike.

Tabela 2: Emetimet jo-biogjene të CO₂ të lidhura në sektorët e kërkesës

Sektori	2012	2015	2020	2025	2030 (Gg CO ₂)
Rezidencial	195.00	207.28	222.02	237.23	256.32
Shërbime	55.70	61.63	71.02	82.33	96.04
Industria	770.27	837.01	953.13	1,101.46	1,273.59
Transporti	2,237.56	2,431.10	2,681.75	2,897.72	3,197.43
AFF	242.98	275.18	307.32	341.04	310.96
Përdorimi Jo-Energjetik	100.67	100.67	100.67	100.67	100.67
Totali Gg CO₂	3,602.18	3,912.86	4,335.90	4,760.44	5,235.01

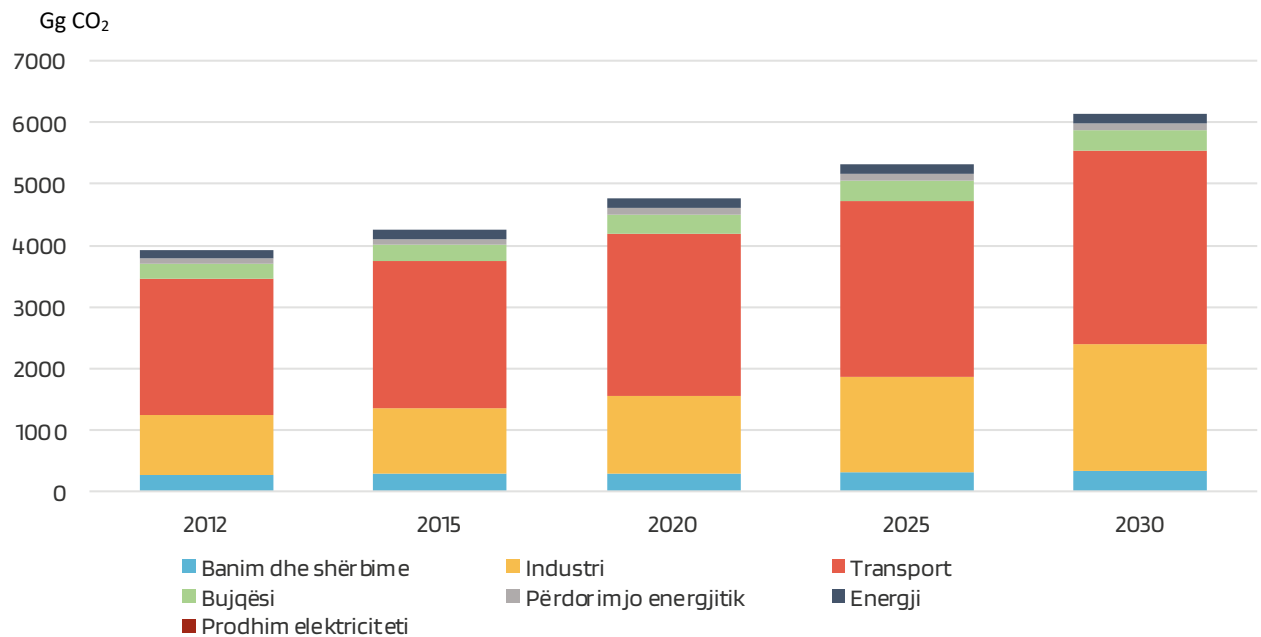
Burimi: Të dhënat nga Ministria e Mjedisit, 2015

Tabela 3: Emetimet e procesit

Sektori	2012	2015	2020	2025	2030 (Gg CO ₂)
Industria	210	227	290	433	758
Totali Gg CO₂	210	227	290	433	758

Burimi: Të dhënat nga Ministria e Mjedisit, 2015

Figura 2: Totali i emetimeve për sektor

Burimi: Të dhëna nga Ministria e Mjedisit, 2015

Në kuadër të ushtrimit të modelimit, mbetën disa paqartësi në rezultate:

- Pasiguritë e të dhënave të vitit bazë, duke përfshirë të dhënat për konsumin e energjisë në nivel sektorial (p.sh., në lidhje me produktin e nënsektorëve industrialë ose sektorin e transportit)
- mospërputhjet midis burimeve të ndryshme të të dhënave
- tendencat e papritura në rritjen ekonomike dhe/ose ndryshimet socio-ekonomike do të paragjykojnë vlerësimet
- pasiguritë në lidhje me zhvillimet e emetimeve, të cilat mund të kenë një ndikim të rëndësishëm në emetimet e një vendi të vogël
- sasia e kufizuar e kohës dhe burimeve në dispozicion për të adresuar këto pasiguri dhe cilësia e munguar e të dhënave.

Skenari për 2030

Për zhvillimin e skenarit IKKP, u krye një analizë kosto-përfitim e masave të mundshme që shkojnë përtej përpjekjeve të skenarit bazë. Objektivat e punës së analizës kosto-përfitim ishin:

- Për të kryer një vlerësim kosto-përfitim të skenarëve të ndryshëm të zbutjes së GES duke përdorur Kurbat e Kostos së Zvogëlimit Marxhinal
- Të sugjerojë skenar(ët) optimale zbutëse që do të përdoren për paraqitje si kontribut zbutës i ekonomisë së Shqipërisë në IKKP-në e saj.

Supozimet e skenarit të IKKP dhe rezultatet e modelimit

Masat që rezultojnë nga analiza kosto-përfitim për skenarin IKKP janë renditur në kolonën dy të tabelës më poshtë. Në përputhje me skenarin bazë, skenari IKKP mbulon vetëm emetimet e CO₂ dhe përjashton sektorin LULUCF. Gjithashtu, janë bërë përpjekje për të harmonizuar parashikimin e konsumit të energjisë me një studim të BERZH-it, i cili shërbeu si sfond për një strategji të qëndrueshme transporti. Bazuar në këtë informacion, modeli LEAP është përdorur në anën e kërkesës dhe modeli i studimit SLED është përdorur në anën e ofertës (sektori i energjisë elektrike).

Masat përkatëse u bazuan në sugjerimet në Planin Kombëtar të Veprimit për Eficiencën e Energjisë dhe në Komunikimin e Tretë Kombëtar. U konsideruan

Tabela 4: Përmbledhje e skenarit të reduktimit të emetimeve të KKP 2015 për vitin 2030

Sektori	Masa sipas IKKP ^F	Reduktimi i CO ₂ (kt)	Kostoja e Investimit (EUR)	Burimi/supozimet
Sektori Rezidencial & Shërbime	Termoizolimi i banesave familjare (dru, LPG dhe vajguri)	50 ^A	21,000	Të dhënat e koston specifike për Shqipërinë nga Komunikimi i Tretë Kombëtar
Industria	Vendosja e bojlerit më efikas (karburant si dizel dhe qymyr)	225 ^B	15,000	Nga modeli GACMO i përdorur për Komunikimin e Tretë Kombëtar;
	Kalimi nga karburanti/nafta në gaz natyror	52 ^C	0	Duke supozuar se nuk ka kosto shtesë për pajisjet e karburantit me gaz natyror kundrejt pajisjeve me qymyr/naftë, dhe se gazi natyror është i disponueshëm në zonat kryesore industriale nën vijën bazë.
Transporti	Rritja e efikasitetit për flotën e naftës dhe naftës me teknologji të reja - përdorimi i mjeteve rrugore me lëndë djegëse alternative (hibride, EV ose gaz) - kalimi nga transporti i automjeteve private në transportin publik	116 ^D	195,000	Të gjitha masat me kosto efektive në transportin MACC; Të dhënat e koston së BE-së supozojnë se gazi natyror është i disponueshëm për depot e automjeteve pa kosto shtesë për shpërndarjen e gazit.
	Kalimi modal në Biokarburant me 10% në 2030	265	456,000	Supozon se një impiant biokarburantesh me kapacitet 100 milionë litra kushton 250 milionë dollarë (të dhënat e MB)
<p>A 12 për dru; 37 për LPG; 1 për vajguri B 128 për karburant; 97 për qymyr C 5% e emetimeve totale në sektorin e industrisë; supozimi i bërë nga NDC 2015: faktori i emetimit të CO₂ të gazit natyror është 10% më i ulët se ai i naftës dhe 30% më i ulët se ai i qymyrit; kalimi në gaz natyror do të reduktojnë emetimet me rreth 20% - potenciali për kalimin në burime të rinovueshme është më i ulët, por mund të arrijë 100% kursime të emetimeve. Rrjedhimisht, supozohet se sektori industrial mund të reduktojë emetimet me 20% x 25% = 5% në 2030 përmes kalimit nga karburanti/nafta në gaz natyror.</p>		<p>D 3.6% e projeksonit të emetimit BZ 2030 E 11.5% krahasuar me BZ F Masat përkatëse u bazuan në rekomandimet në PKVEE dhe KTK. Masa shtesë zbutëse për sektorët e transportit dhe industrisë u konsideruan bazuar në përvijën ndërkombëtare si dhe futjen e një politike prej 10% të biokarburanteve deri në vitin 2030 për sektorin e transportit.</p>		

masa shtesë zbutëse për sektorin e transportit dhe industrisë bazuar në përvojën ndërkombëtare, si dhe përfshirja e një politike prej 10% të biokarburanteve deri në vitin 2030 për sektorin e transportit.

Objektivi i reduktimit të emetimeve

Masat e përzgjedhura nga skenari IKKP më në fund përcaktuan objektivin e mëposhtëm të reduktimit të emetimeve të IKKP:

- Objektivi i skenarit bazë: vendi angazhohet të reduktojë emetimet e tij të CO₂ në krahasim me skenarin bazë me 11.5% në periudhën midis 2016 dhe 2030. Ky reduktim është i barabartë me 708,000 ton reduktim të emetimeve të CO₂ deri në vitin 2030.
- Buxheti i CO₂: trajektorja e parashikuar e emetimeve të Shqipërisë lejon arritjen e një kufiri prej 2 tonësh emetime GES në vit për frymë deri në vitin 2050.
- Sektorët e mbuluar: Energjia dhe Proceset Industriale.

Autorët e modelimit IKKP përfunduan me rekomandimet e mëposhtme për një kontribut shtesë në zbutjen ndaj impaktit të ndryshimeve klimatike deri në vitin 2030:

- Potenciali për zbutjen me kosto efektive katë ngjarë të nënvlerësohet në KTK dhe PKVEE, si dhe në vlerësimin tonë paraprak të potencialit nga sektori i transportit bazuar në masat ndërkombëtare dhe informacionin e stokut të automjeteve nga raporti i BERZH.
- Mund të mos jetë e përshtatshme të vendoset një objektiv për arritjen e të gjitha masave zbutëse me kosto efektive deri në vitin 2030 pasi do të kishte kosto të konsiderueshme investimi dhe barriera të tjera që lidhen, për shembull, me rinovimin e një pjese të madhe të stokut të ndërtesës.
- Ka pasiguri të konsiderueshme në bazë, si dhe në potencialin zbutës për të gjithë sektorët, dhe kështu çdo kontribut zbutës i IKKP duhet të parashikohet në mënyrë të përshtatshme, duke lejuar mundësinë e ribazimit sapo të ketë informacion të mëtejshëm.

4. NDËRLIDHJA NDËRMJET KKP, PKVEE DHE SKNKPV

Gjatë gjithë këtij projekti është identifikuar një temë konsistente, se masat e eficiencës së energjisë janë bartur nga një plan në tjetrin. Masat e para të eficiencës janë përcaktuar në PKVEE-në e parë 2011-2018 dhe nevoja për realizimin e të gjitha masave të tij është përfshirë në KKP-në e parë 2016-2030. PKVEE i 2-të dhe i 3-të 2017-2020 përfshin disa nga masat e planit të parë, edhe pse nuk është kryer asnjë monitorim i tij.

Si KKP 2016-2030 ashtu edhe PKVEE i 2-të dhe i 3-të 2017-2020 kanë shërbyer si bazë për Strategjinë e Ndryshimeve Klimatike dhe Planin e Veprimit të 2019-2030 dhe pothuajse të gjitha masat janë bartur pa modifikuar.

Për shkak se masat e strategjisë së Ndryshimeve Klimatike janë bartur nga PKVEE i 2-të dhe i 3-të dhe gjithashtu nga KKP 2015, do të jetë e përshtatshme që për qëllimet e këtij raporti të kontrollohet zbatimi i të gjitha masave të EE në Strategji dhe masat veçmas mbi KKP dhe PKVEE 2015 që nuk janë bartur në Strategji.

5. GJENDJA E ZBATIMIT TË PKVEE 2011-2018

KKP 2015 e ka përshkruar PKVEE 2011-2018 si një nga masat që duhen marrë për të reduktuar emetimet e GES. Për qëllime të këtij raporti të zbatimit, analizohen PKVEE 2-të dhe i 3-të lidhur me zbatimin e tij, sepse masat e tij fillojnë nga viti 2017 deri në vitin 2020 dhe janë të bartura nga PKVEE e mëparshme.

Për sa i përket zbatimit të PKVEE-së së parë 2011-2018, PKVEE-ja e 2-të dhe i 3-të është dokumenti i vetëm që ofron një përshkrim të shkurtër të zbatimit dhe sfidave të tij.

5.1 Arritjet e PKVEE 2011-2018

Shqipëria nuk u përball me një sërë sfidash në lidhje me zbatimin e masave të përfshira në PKVEE të miratuar nga Qeveria në Shtator 2011. Shumë prej masave kërkonin bashkëpunimin e ministrive dhe subjekteve të tjera jashtë Ministrisë së Ekonomisë, Tregtisë dhe Energjetikës, dhe Ministrisë së Energjisë dhe Industrisë. E thënë me fjalë të tjera, ka munguar mirëkuptimi, koordinimi ndërministror dhe për rrjedhojë mbështetja për aktet ligjore dhe financiare për planin, duke penguar integrimin e masave në planet sektoriale. Gjithashtu, miratimi i ligjit "Për Eficiencën e Energjisë", që kërkon plotësimin e kuadrit ligjor dhe rregullator për krijimin e një tregu për shërbimet energjetike, për krijimin e një Agjencie dedikuar EE dhe Fondit të EE, ishte i vonuar. Për më tepër, disa masa nuk ishin realiste, veçanërisht në lidhje me afatet kohore të propozuara dhe gatishmërinë për të monitoruar dhe zbatuar masa të tilla. Pavarësisht vështirësive të përmendura më sipër, pak progres është bërë në lidhje me EE në Shqipëri. Janë zhvilluar një sërë projektesh pilot për rinovimin e ndërtesave publike, janë zhvilluar trajnime për auditorët dhe menaxherët e energjisë, me mbështetjen e institucioneve

financiare ndërkombëtare dhe donatorëve, ndërsa bankat vendase kanë ofruar linja kreditimi për masat e eficiencës së energjisë, kryesisht për përmirësimin e pamjes/shtresës së jashtme të ndërtesave.

Vlerësimi formal i kursimeve të energjisë të arritura nga masat e mësipërme u pengua nga mungesa e një platforme monitorimi dhe verifikimi sipas së cilës do të llogariteshin kursimet nga Poshtë-Lart, ndërkohë që disponueshmëria dhe cilësia e statistikave kombëtare e kanë kufizuar dobën e metoda "Lart-Poshtë". Prandaj, për të mundësuar raportim në kohë dhe të saktë, gjatë periudhës së mbuluar nga ky PKVEE i ri, vendosja e një platforme monitorimi dhe verifikimi të masave konsiderohet si masë prioritare.

6. GJENDJA E ZBATIMIT TË KKP 2015

6.1 Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e ndërtimit

Masat e mëposhtme të eficiencës së energjisë në sektorin e ndërtimit janë përfshirë në KKP 2015:

Mbi masat e mësipërme, mund të bëhen vëzhgimet e mëposhtme:

Për Masën 1 – Komunikimi i Tretë Kombëtar nuk është pjesë e objektit të këtij raporti të zbatimit. Masat e tij mbarten në të njëjtën kohë nga plane të tjera veprimi të miratuara.

Për Masën 2: - PKVEE-ja e parë është zëvendësuar në vitin 2017 me PKVEE e 2-të dhe të 3-të dhe për qëllime të këtij raport zbatimi do të merret në konsideratë plani i dytë, pasi masat e të parit ishin planifikuar vetëm deri në vitin 2016.

Autorët e KKP kanë gjithashtu vërejtjet e mëposhtme për kufizimet e kësaj mase: "Masat e përfshira në PKVEE paraqesin kursime në total në të gjithë sektorët prej vetëm afërsisht 0.3kt CO2 në vitin 2018. Kjo duket shumë e ulët dhe mund të tregojë një gabim në njësitë e paraqitura ose në llogaritjen e ndikimit. Prandaj ka besim të ulët në këtë kontribut zbutës."

Për Masën 3: Kjo masë supozon zbatimin e plotë të objektivit. Objektivit i eficiencës së energjisë (kursimi

Tabela 5: Masat e Sektorit të Ndërtimit të KKP 2015

Burimi i masës	Komente	Masat përfshijnë	Potenciali Zbutës në 2030 (kt/vit)
Komunikimi i Tretë Kombëtar	Masat janë përjashtuar për shkak të metodologjisë së dobët të llogaritjes së modelit GACMO; potenciali zbutës mund të jetë nënvlerësuar duke modeluar reduktimin e emetimeve të GHG-ve nëpërmjet burimeve të rinovueshme të energjisë që nuk ka gjasa të përdoren.	Termoizolimi i familjeve - dru	12
		Termoizolimi i familjeve - LPG	37
		Termoizolimi i familjeve - vajguri	1
		Termoizolimi i familjeve - DH	0
		Ngrohja Rajonale	38
		Ngrohje Qendrore	26
PKVEE	Masat kanë një ndikim shumë të vogël në emetimet e gazrave serë.	Paketa e masave që zbatojnë Planin Kombëtar të Veprimit për Eficiencën e Energjisë për vitin 2018	0
Komuniteti i Energjisë	Është dhënë një kosto e përafërt e masave; Të dhënat e LEAP dhe PRIMES janë përdorur për të përcaktuar ndarjen e energjisë dhe rritjen e ekonomive familjare; masat supozohet të përfshijnë të gjitha ndërtesat e listuara në inventarin e ndërtesave.	Rinovimi me kosto efektive i ndërtesave	203
GACMO	Përdori modelin GACMO me një vlerësim të 2030 të faktorëve të emetimit nga modeli SLED. Numrat me kosto efektive janë kaq të larta sepse kursimet e emetimeve janë kaq të vogla, por kursimet e kostos të nxitura nga kursimet e energjisë elektrike janë të larta.	Ndriçim efikas shtëpiak me CFL	0
		Ngrohës uji me sistem diellor, rezidencial	0
		Ndriçim efikas i zyrës me CFL	0
		Frigoriferë efikasë	0
		Ndriçim efikas shtëpiak me LED	0
Rinovim i SLED	Vetëm masat me kosto efektive të marra supozohen të zbatohen. Supozohet se 1%-5% e pronave shkatërrohen çdo vit dhe 5% e ndërtesave ekzistuese rinovohen çdo vit. 5% normë zbritje. Faktori i emetimeve të energjisë elektrike supozohet të jetë nga SLED në 2030.	Izolimi i mureve dhe çatisë së brendshme dhe të jashtme	539
			640

i energjisë) në sektorin e ndërtesave është supozuar të jetë 1% në vit, i cili akumulohet në 9% deri në vitin 2020. KKP analizon inventarin e stokut të ndërtesave, vlerëson përafërsisht potencialin për kursime të energjisë dhe masat më kosto efektive të kursimit të energjisë. Këto janë paraqitur për çdo zonë stoku ndërtimi. Të gjitha masat fitimprurëse (NPV pozitive) u përfshinë në paketat e konsideruara. Niveli bazë i marrë në konsideratë është konsumi total i energjisë në kohën kur analiza u ndërmor në vitin 2012.

Për Masën 4: GACMO është një model i vlerësimit të kursimeve dhe reduktimeve të emetimeve. Modeli nuk është krijuar për të qenë një model i detajuar, shumë specifik për vendin. Modeli është projektuar për lehtësinë e përdorimit me të dhëna minimale të kërkuara. Analiza jonë fillestare e modelit sugjeron përzjerjen e karburantit, ose supozimet e prodhimit të energjisë kanë pak ndikim në model. Një shtytës kryesor i modelit është supozimi i zbatimit të masave në skenarët e ardhshëm të cilët përcaktojnë potencialin e zvogëlimit të secilës masë të konsideruar dhe faktorin e emetimeve që përfshihet në model. Baza supozon se shumë zgjedhje të ndryshme teknologjike po përmbushin aktualisht kërkesën për energji, këto teknologji duhet të vlerësohen me kujdes për të kuptuar vlefshmërinë e modelit. Në këtë kontekst, ky model nuk mund të konsiderohet një masë në vetvete,

por një mjet për të mundësuar vlerësimin e kursimeve nga masa të ndryshme.

Për Masën 5: Projekti SLED siguron kostot e pritshme dhe kursimet e energjisë që priten me dy nivele paketash rinovimi (standarde dhe ambicioze) në stokun e ndërtesave ekzistuese në Shqipëri. Kjo masë është një ushtrim modelimi në vetvete dhe jo një plan i detajuar. Autorët shprehin gjithashtu kufizimin e mëposhtëm: "Nuk ka qenë e mundur të kontrollohen ose vërtetohen këto shifra pasi projekti i modelimit SLED është në vazhdim."

6.2 Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e industrisë

Masat e EE në sektorin e industrisë të përfshira në KKP 2015 paraqiten në tabelën 6.

Vërehet se ato nuk janë pjesë përbërëse e objektivit përfundimtar të KKP-së por janë bazë e referencave të studimeve e modeleve të tjera. Gjithashtu, disa masa nuk janë specifike për eficiencën e energjisë porse për zëvendësimin e karburantit (p.sh. klinkerit).

Duke ndjekur metodologjinë e këtij raporti, nuk konstatohen nisma për zbatimin e këtyre masave në sektorin e industrisë.

Tabela 6: Masat e Sektorit të Industrisë të KKP 2015

Burimi i masës	Komente	Masat përfshijnë	Potenciali Zbutës në 2030 (kt/vit)
Komunikimi i Tretë Kombëtar	Përfshihet një sërë masash sepse një metodologji e dobët u duk se ishte përdorur në llogaritjen e tyre në modelin GACMO.	Kaldaja efiçente vajguri/benzinë-naftë	128
	Ndoshta një nënvlerësim i potencialit zbutës pasi modelohet energjia e rinovueshme redukton emetimet aty ku energjia e rinovueshme nuk është e mundur.	Kaldaja efiçase me qymyr	97
PKVEE	Masat kanë një ndikim shumë të vogël në emetimet e gazrave sere.	Paketa e masave zbutëse të PKVEE në industri për vitin 2018	0
GACMO	Përdori modelin GACMO me një vlerësim të 2030 të faktorëve të emetimit nga modeli SLED. Numrat me kosto efektive janë kaq të larta sepse kursimet e emetimeve janë kaq të vogla, por kursimet e kostove, të nxitura nga kursimet e energjisë elektrike, janë të larta	Motorë Elektrikë Efiçent - Industria	0
		Motorë Elektrikë Efiçent - Shërbime	0
		Zëvendësimi i klinkerit	164

Burimi: Të dhënat nga Ministria e Mjedisit, 2015

6.3 Masat e eficiencës së energjisë në sektorin e transportit

Masat e mëposhtme të eficiencës së energjisë në sektorin e transportit janë përfshirë në KKP 2015:

Tabela 7: Masat e Sektorit të Transportit të KKP 2015

Kategoria e masës lehtësuese	Masa zbutëse e zbërthyer
Rritja e efikasitetit të flotës së benzinës dhe naftës	Automjetet moderne do të përfshijnë dy ose tre teknologji të përshtatshme shtesë që synojnë rritjen e efikasitetit të automjetit.
Marrja e mjeteve rrugore me karburant alternativ	Lëndët djegëse alternative - Benzin MEH
	Lëndët djegëse alternative - Naftë MEH
	Lëndët djegëse alternative - Automjete elektrike
	Lëndët djegëse alternative - GNK (automjetet me gaz)
Zhvendosja modale	Kalimi nga automjetet private në transportin publik (skema e transitit të shpejtë me autobus)
Biokarburantet	10% depërtim i biokarburanteve deri në vitin 2030 (5% deri në 2025)

Burimi: Të dhënat nga Ministria e Mjedisit, 2015

Mbi masat e mësipërme mund të bëhen vëzhgimet e mëposhtme:

Masat e mësipërme janë marrë me vendim ekspertit. E vetmja masë që lidhet drejtpërdrejt me efikasitetin është ajo e para, ndërsa masat e tjera do të rrisnin përdorimin efikas të burimeve.

Duke përdorur metodologjinë e përshkruar për vlerësimin e zbatimit të përshkruar më sipër, nuk ka pasur asnjë iniciativë deri më sot për vendosjen e aditivëve në rritjen e efikasitetit të energjisë.

Nxjtja e masës 2 është bartur me ndryshimin e Ligjit 85/2019 për disa ndryshime në ligjin 92/2014 "Për tatimin mbi vlerën e shtuar në Republikën e Shqipërisë" ku është hequr taksa e TVSH-së për automjetet elektrike kur importohen.

7. GJENDJA E ZBATIMIT TË PKVEE 2017-2020 DHE SKNKPV 2019-2030

Siç përshkruhet më sipër, SKNKPV 2019-2030 ka përfshirë shumicën e masave që janë tashmë të pranishme në PKVEE 2017-2020. Prandaj, për qëllimet e këtij raporti të zbatimit, lista e masave që do të vlerësohen do të merret nga strategjia. Masat që janë zbatuar përpara miratimit të SKNKPV do të trajtohen veçmas. Masat kryesore që janë përfunduar plotësisht ose pjesërisht, kanë të bëjnë me aktet ligjore. Masat që përqendrohen në zbatimin e masave të eficiencës së energjisë mungojnë në realizim.

7.1 Shpenzimet nga buxheti i shtetit nga viti 2017 deri në vitin 2021

Për qëllime të ofrimit të një pasqyre më të plotë të përpjekjeve të qeverisë në lidhje me EE, është bërë një rishikim i Programeve Buxhetore Afatmesme.

Në PBA, në kuadër të shpenzimeve të planifikuara nga Ministria përgjegjëse për Energjinë, Mbështetja për Energjinë mban kodin 04320 me përshkrimin e mëposhtëm:

"Politika e këtij programi konsiston në: zhvillimin e politikave dhe strategjive për zhvillimin e qëndrueshëm të sektorit energjetik, në zbatimin e programit dhe prioritetet e Qeverisë, detyrat në zbatim të Traktatit themelues të Komunitetit të Energjisë të Direktivave të BE-së të cilat konsistojnë në plotësimin e kuadrit ligjor dhe institucional në sektorin e energjisë në përputhje me *acquis communautaire*; garantimi i një furnizimi të sigurt të ekonomisë me burime energjetike."

Nga rishikimi i PBA-ve ndër vite, vihet re se janë 40 masa që lidhen drejtpërdrejt ose më së shumti me masat e eficiencës së energjisë. Megjithatë, masat nuk përputhen gjithmonë me masat e përshkruara në PKVEE ose SKNKPV. Më shpesh, masat janë të natyrës ligjore dhe kryerja e studimeve për të vlerësuar potencialin e kursimeve apo mundësitë sektoriale për kursim të energjisë. Gjithashtu mund të vërehet se një pjesë e fondeve shkojnë për kontributin me TVSH apo shpenzime të tjera të projekteve të mbështetura nga donatorë të huaj si KfW etj.

Një auditim për eficiencën e energjisë nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, identifikoi raportin e mëposhtëm të masave të EE ndaj shpenzimeve totale të energjisë në kuadër të programit të "Mbështetje për Energjinë":

Tabela 8: Plani buxhetor afatmesëm i programit "Mbështetje për energjinë"

Buxheti	2016	2017	2018	2019
Buxheti i programit gjithsej (000 ALL)	788,549	2,279,600	8,574,775	4,959,900
Buxheti për eficiencën e energjisë (000 ALL)	313,604	561,400	502,751	726,207
Raporti	40%	25%	6%	15%

Burimi: Të dhëna nga Kontrolli i Lartë i Shtetit, 2020

Më poshtë jepet një listë e plotë e masave të PBA-ve gjatë viteve.

Tabela 9: Programi buxhetor afatmesëm 2017-2021

PBA	Projekti Nr.	Titulli	Kohëzgjatja	Kosto Totale (000 ALL)
2017	05074	Rehabilitimi i Qytetit Studenti, Rimbursimi i TVSH-së	2017-2019	657,000
2017	05073	Projekti për eficiencën e energjisë për rehabilitimin e disa ndërtesave në Vlorë, Gjirokastër, Korçë	2016-2017	105,000
2017	05066	Monitorimi i eficiencës së energjisë në ndërtesa	2016	1,000
2017	05069	Funksionimi i AEE	2016	20,000
2017	05070	Studim mbi problemet e menaxhimit të energjisë në sektorët Shqiptarë të ekonomisë	2016	500
2017	05079	Funksionimi i AAE	2017-2019	138,000
2017	05087	Manual për prokurimin e gjelbër	2017-2019	11,000
2017	05233	Softuer për certifikimin energjetik të ndërtesave	2017-2019	29,900
2018	05281	Certifikimi Energjetik i Ndërtesave publike	2018-2019	198,900
2018	05282	Auditimi dhe vendosja e skemës së detyrueshme për eficiencën e energjisë në 5-8 konsumatorë të mëdhenj të energjisë	2018-2019	16,000
2018	05283	Aplikimi i përdorimit të sistemeve alternative për efikasitet të lartë energjetik në sistemet teknike të një qendre rezidenciale	2017-2019	57,000
2018	05287	Rehabilitimi i Qytetit Studenti	2017	140,000
2020		Përmirësimi i ligjeve në fushën e eficiencës së energjisë	2020	15,400
2020		Ndërtesa të rikonstruara me masa efikase	2020	25,675
2020		Ndërtesa të rikonstruara me masa efikase	2020	430,410
2020	M064095	TVSH - Projekti ENERJ - Projekti pagesa e TVSH-së	2020	9,000
2020	18BI027	Studim i plotë fizibiliteti për instalimin e Kullave të Karikimit për makinat elektrike në Republikën e Shqipërisë	2020	45,059
2020	19AC202	Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (nZEBs)	2020	30,336
2020	19AC205	Projekti për Mbështetjen e Sektorit të Eficiencës së Energjisë dhe Zhvillimin e Energjisë së Rinovueshme	2020	30,832

PBA	Projekti Nr.	Titulli	Kohëzgjatja	Kosto Totale (000 ALL)
2020	19AC303	Bashkëpunimi për TVSH-në Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (nZEBs)	2020	
2020	M064091	Aplikimi i përdorimit të sistemeve alternative me efikasitet të lartë për sistemet teknike në një qendër rezidenciale. Studimi dhe përdorimi i sistemeve me efikasitet të lartë	2020	
2020	GM06095	Rehabilitimi i Qytetit Studenti Nr. 2 Ndërtesa të rehabilituara me masa të eficiencës së energjisë	2020	
2021	90602AB	Përmirësimi i ligjeve në fushën e eficiencës së energjisë	2021	19,400
2021		Ndërtesa të rikonstruara me masa efikase	2021	8,141
2021		Ndërtesa të rikonstruara me masa efikase	2021	500,000
2021	M064095	Projekti i TVSH-së - ENERGJIA - Projekti i pagesës së TVSH-së	2021	6,000
2021	18BI017	TVSH - Projekti LED - Mënyra kryesore për të përmirësuar eficiencën e energjisë në shkollat publike dhe përhapjen e përdorimit të burimeve të rinovueshme	2021	1,200
2021	18BI024	Ideja e projektit, studimi i fizibilitetit dhe zbatimi i projektit të sistemit të ngrohjes qendrore të Korçës pa lëndën drusore (projekt i ri)	2021	19,000
2021	18BI027	Studim i plotë fizibiliteti për instalimin e Kullave të Karikimit për makinat elektrike në Republikën e Shqipërisë	2021	16,000
2021	18BI031	Projekti i faturimit të informacionit, fushata ndërgjegjësimi, edukimi dhe trajnimi mbi Eficiencën e Energjisë	2021	8,400
2021	18BI034	Projekt Pilot për Përmirësimin e Eficiencës së Energjisë në Impiantet e Trajtimit të Ujërave të Zeza	2021	10,000
2021	18BI035	Projekt Pilot për Përmirësimin e Eficiencës së Energjisë në Furnizimin me Ujë	2021	10,000
2021	18BI036	Projekt pilot për ndërtimin e një pallati me "0 Energji"	2021	14,000
2021	19AC202	Bashkëpunimi Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEB-të)	2021	20,224
2021	19AC205	Projekti për Mbështetjen e Sektorit të Eficiencës së Energjisë dhe Projekti për Zhvillimin e Energjisë së Rinovueshme	2021	6,000
2021	19AC303	Bashkëpunimi i TVSH-së Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEB-të)	2021	4,000
2021	19AC304	Bashkëpunimi me Kosto Lokale Greqi Shqipëri për ndërtesat me konsum zero, (Greqia bashkëpunon me Shqipërinë për nZEBs)	2021	1,300
2021	19AC306	PRO Projekt PRO - ENERGJI	2021	4,000
2021	M064091	Aplikimi i përdorimit të sistemeve alternative me efikasitet të lartë për sistemet teknike në një qendër rezidenciale. - Studimi dhe përdorimi i sistemeve me efikasitet të lartë	2021	7,000
2021	GM06095	Rehabilitimi i Qytetit Studenti Nr.2 - Godinat e rehabilituara me masa efikase	2021	390,000
2021	18BI033	Projekt Organizimi i fushatave dhe aktiviteteve sensibilizuese për promovimin e Eficiencës së Energjisë	2021	2,000

Burimi: Të dhënat nga Ministria e Financave dhe Ekonomisë, 2021

7.2 Arritjet në kuadrin legjislativ të eficiencës së energjisë

Si në PKVEE-në e 2-të dhe të 3-të, ashtu edhe në SKNKPV-në, fokusohet në natyrën mundësuese të miratimit të akteve ligjore. Aktet kryesore janë Ligji sektorial i Eficiencës së Energjisë dhe Ligji për Performancën e Energjisë në Ndërtesa. Krijimi dhe funksionimi i Agjencisë së Eficiencës së Energjisë është gjithashtu një nga faktorët kryesorë mundësues për zhvillime të suksesshme në Sektorin e Eficiencës.

Për qëllime të këtij raporti të zbatimit, më poshtë jepet një tabelë me të gjitha aktet ligjore më të rëndësishme në fushën e EE.

Mund të vërehet se pas miratimit të ligjit sektorial për eficiencën e energjisë në vitin 2015 dhe Ligjit për performancën energjetike në ndërtesat në vitin 2016, themeli ishte krijimi i Agjencisë për Eficiencë të Energjisë. Për fat të keq, agjencia u financua shumë pak gjatë viteve 2016-2018 dhe filloi të popullohej me staf vetëm në vitin 2019. Ligji përshkruan qartë funksionet e AEE-së dhe rëndësinë e saj në zbatimin e planeve të veprimit dhe monitorimin e tyre.

Kohët e fundit, siç shihet edhe nga numri i akteve ligjore të nxjerra dhe miratuara, AEE është rritur në kapacitete dhe fonde dhe ka filluar të licencojë auditorët e energjisë dhe menaxherët e energjisë. AEE mund të konsiderohet institucioni më i rëndësishëm pas Ministrisë përgjegjëse për Energjinë, në zbatimin e masave të EE në dokumentet që ky raport zbatimi merr në konsideratë.

7.3 Monitorimi i zbatimit të masave të eficiencës së energjisë

Secili prej të tre dokumenteve të shqyrtuara në këtë raport ka një plan monitorimi, por zbatimi i asnjërit prej tyre nuk i është nënshtruar monitorimit apo vlerësimit; për rrjedhojë, nuk ka një monitorim të zbatimit të masave të eficiencës së energjisë që përmbajnë këto dokumente.

Me qëllim ilustrimi, në tabelën 11 paraqiten kërkesat për monitorim që kanë tre dokumentet e shqyrtuara më sipër, dhe gjithashtu, dokumente të tjera kombëtare të cilat janë të ndërlidhura me fushën e veprimit të tre dokumenteve të shqyrtuara.

Tabela 10: Aktet ligjore në fuqi për eficiencën e energjisë

Lloji	Nr.	Titulli/Emri
Ligji	124/2015	Mbi Eficiencën e Energjisë
Ligji	28/2021	Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin 124/2015 "Për Eficiencën e Energjisë" i ndryshuar.
Ligji	116/2016	Mbi performancën e energjisë në ndërtesa
VKM	852/7.12.2016	Për krijimin dhe organizimin e Agjencisë për Eficiencë të Energjisë
VKM	342/22.5.19	Për miratimin e kategorive, kritereve dhe kërkesave të kualifikimit për menaxherët e energjisë
VKM	407/19.6.2019	Për miratimin e kategorive, kritereve dhe kërkesave të kualifikimit për auditorët e energjisë
VKM	256/27.3.2020	Për miratimin e metodologjisë së llogaritjes së kostove optimale për kriteret minimale të performancës në ndërtesa ose elementë të saj.
VKM	537/8.7.2020	Për miratimin e kërkesave minimale të performancës së ndërtesave dhe elementeve të saj.
VKM	934/25.11.2020	Për miratimin e kritereve dhe procedurave për mënyrën dhe masën e përzgjedhjes së certifikatave që do të verifikohen, si dhe procesin e monitorimit të certifikatave të performancës energjetike të ndërtesave.
VKM	958/2.12.2020	Për miratimin e procedurave dhe kushteve të certifikimit të performancës energjetike në ndërtesa dhe të modelit, përmbajtjes dhe kritereve të regjistrimit të "certifikatës së performancës energjetike të ndërtesës"

Burimi: Të dhënat nga Qendra e Publikimeve Zyrtare, 2021

Tabela 11: Kërkesat për monitorim në dokumentet kombëtare

Dokumenti	Vlefshmëria	Institucioni Monitorim & Vlerësim	Metodologjia Monitorim & Vlerësim
Kontributi Kombëtar i Përcaktuar në kuadër të UNFCCC	2015-2030	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	I paspecifikuar
Strategjia e Ndërlidhur e Mjedisit	2015-2020	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	VKM nr. 1189 datë 18.11.2009 "Për rregullat dhe procedurat e hartimit dhe zbatimit të programit kombëtar të monitorimit të mjedisit"
Strategjia Kombëtare për Integrim dhe Zhvillim	2014-2020	DDFFA- Departamenti i Zhvillimit dhe Financimit të Ndihmës së Huaj	Raportimi vjetor (metodologjia e përshkruar në SKZHI II)
VPKZ: Zëvendësimi i lëndëve djegëse fosile me mbetje jo të rrezikshme në industrinë shqiptare të çimentos	2015-2020	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Raportimi vjetor në procesin e MRV
VPKZ: Mekanizmi financiar për eficiencën e energjisë në ndërtesa	2015-2020	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë (nën përgjegjësinë e Palës Zbatuese VPKZ)	Raportimi vjetor në procesin e MRV
Plani i parë i veprimit në nivel kombëtar për eficiencën e energjisë	2010-2018	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Raportimi vjetor sipas Planit
Plani i veprimit për burimet e rinovueshme të energjisë në Shqipëri	2015-2020	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Raportimi vjetor sipas Planit
Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Bujqësor dhe Rural	2013-2020	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	Raportimi vjetor sipas Vendimit të Kryeministrit nr. 139, datë 1.07.2010
Programi i Zhvillimit Rural 2014-2020 nën Instrumentin e Asistencës së Para-Aderimit	2014-2020	Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural	Raportimi vjetor (metodologjia e përshkruar në këtë dokument)
Dokumenti i Politikës së Strategjisë së Biodiversitetit	2016-2020	Ministria e Turizmit dhe Mjedisit	Raportimi vjetor (metodologjia e përshkruar në këtë dokument)
Strategjia e Sektorit të Transportit dhe Plani i Veprimit	2016-2020	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	n/a
Plani i Transportit të Qëndrueshëm - Dokumenti bazë	2016-2020	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë	Raportimi vjetor, treguesit e raportuar në dokument

Burimi: Të dhënat nga Ministria e Turizmit dhe Mjedisit, 2019

8. AUDIT I KONTROLLIT TË LARTË TË SHTETIT PËR EFICIENCËN E ENERGJISË

Në Tetor 2020, Kontrolli i Lartë i Shtetit përpiloi një raport auditimi për çështjet e eficiencës së energjisë dhe rregullimet institucionale dhe ligjore në këtë drejtim. Mesazhi i auditimit është si më poshtë:

"Masat e marra nga MIE dhe AEE për eficiencën e energjisë në vendin tonë nuk kanë qenë efektive. Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë duke mos miratuar një sërë aktesh nënligjore ka dështuar

të plotësojë Ligjin nr. 124/2015 "Për Eficiencën e Energjisë" dhe Ligjit Nr. 116/2016 "Për Performancën Energjetike në Ndërtesa". Metodologjia Kombëtare e Llogaritjes nuk është miratuar me VKM. MIE nuk ka hartuar Strategjinë për Renovimin e Ndërtesave Publike dhe Planin Kombëtar për rritjen e numrit të ndërtesave me performancë "pothuajse zero energji" si pjesë e PKVEE 2017-2020. AEE nuk ka monitoruar PKVEE 2017-2020 dhe Ministri i MIE nuk ka raportuar asnjëherë në Këshillin e Ministrave për zbatimin e Planit Kombëtar të Veprimit për Eficiencën e Energjisë. Si rezultat i mungesës së investimeve të huaja direkte dhe auditorëve energjetikë të certifikuar nga AEE, deri më sot nuk është kryer asnjë auditim

energjetik. Mosfunionimi i Fondit të Eficiencës së Energjisë ka ndikuar në financimin e programit në fushën e eficiencës së energjisë, zhvillimin e projekteve pilot për studimin e teknologjive të reja, aktivitetet kërkimore dhe zhvillimore për rritjen e EE, ndërmarrjen e fushatave ndërgjegjësuese dhe zhvillimin e mekanizmat financiarë dhe stimujt fiskalë për investime. Projektet e eficiencës së energjisë të audituara në këtë auditim nuk i kanë arritur objektivat e tyre kryesore. Pavarësisht situatës aktuale, gjatë kohës që po kryhej ky auditim (Janar-Qershor 2020), AEE ka hartuar dhe dërguar për miratim në MIE një sërë aktesh nënligjore. Miratimi i këtyre akteve, së bashku me zbatimin e rekomandimeve të lëna në këtë auditim për subjektet e audituara, do të sillte përmirësim në zbatimin e masave të eficiencës së energjisë."

Kontrolli i Lartë i Shtetit jep më pas rekomandime të detajuara për çdo çështje specifike që është identifikuar.

9. GJETJET DHE REKOMANDIMET

Gjetje 1

Zbatimi i KKP-së 2015 nuk është monitoruar më parë deri më sot; niveli i përmbushjes së objektiveve kombëtarë të emetimit të GES-it nuk është matur që prej vitit 2015 dhe aktualisht është i panjohur.

Gjetje 2

Masat në KKP 2015 janë bartur nga studime të mëparshme dhe të vazhdueshme të kohës, të cilat nuk janë zhvilluar nga vetë krijuesit e KKP. Shembuj mund të gjenden në titullin e masave si studimi i SLED, GACMO, Zbatimi i PKVEE etj. Siç përshkruhet në vetë KKP, është një ushtrim i vështirë për të përafuar studimet e ndryshme dhe planet e veprimit, veçanërisht në anën e modelimit. Shumë studime përdorin modele të ndryshme, si LEAP, PRIMES, TIMES etj.

Rekomandimi 2

Një qasje e unifikuar duhet të futet në KKP-në e re. Planet dhe masat duhet të zhvillohen veçmas nga planet dhe strategjitë ekzistuese ose një ushtrim i vetëm modelimi duhet t'i përfshijë të gjitha. Idealisht, një qasje e unifikuar duhet të futet në një nivel kombëtar në të cilin një model specifik specifikohet dhe përpunohet vazhdimisht dhe përdoret nga të gjitha planet e veprimit. Shembuj mund të jenë LEAP, PRIMES, TIMES etj.

Gjetje 3

Ekziston edhe një shprehje midis dokumenteve me qëllime të ngjashme dhe një bartje e veprimeve nga njëri në tjetrin. Një shembull është bartja e

plotë e masave nga PKVEE-ja e 2-të dhe e 3-të në SKNKPV, edhe pse të dy planet janë zhvilluar në kohë të ndryshme, nga konsulentë të ndryshëm dhe me modele të ndryshme. Kjo qasje krijon rrezikun e një unaze reagimi negativ në zhvillimin e dokumenteve të reja nëse ato i referohen vazhdimisht njëri-tjetrit. Për shembull, në Strategjinë e Energjisë janë përfshirë masat e eficiencës nga PKVEE, e cila paralelisht përdor të njëjtat masa.

Rekomandimi 3

Domosdoshmëria e thjeshtimit të procesit të planifikimit është thelbësore. Planet e Veprimit nuk duhet të kopjojnë ose përsërisin njëri-tjetrin. Sipas Rregullores së Qeverisjes të vitit 2018 është prezantuar një qasje e re e planifikimit. Planet dhe strategjitë e veprimit do të zëvendësohen nga Plani Kombëtar i Veprimit për Energjinë dhe Klimën, i cili do të zëvendësojë PKVEE-në, PKVBRE-in dhe Strategjinë e Energjisë.

Gjetje 4

Ekziston një mungesë e përgjithshme e monitorimit dhe vlerësimit të dokumenteve të energjisë dhe ndryshimit të klimës.

Gjetje 5

Çdo dokument përshkruan metodologjinë dhe qasjen e vet të monitorimit. KKP-ja mbështetet në qasjen e Monitorimit, Raportimit dhe Verifikimit ndërsa PKVEE-ja mbështetet në monitorimin e Agjencisë për Eficiencën e Energjisë. Kjo mungesë e një qasjeje të unifikuar për monitorimin e një mase të eficiencës së energjisë që mund të përfaqësohet e njëjtë në shumë dokumente shkakton konfuzion edhe nëse monitorimi do të kryhej në radhë të parë.

Rekomandimi 5

Futja e një metode të vetme të monitorimit për masat e EE. Në këtë drejtim, Plani Kombëtar i Veprimit për Energjinë dhe Klimën e zgjidh problemin duke pasur vetëm një grup masash për monitorim.

Gjetje 5 - 1

Gjatë hulumtimit të PBA-ve për projektet e Eficiencës së Energjisë, është konstatuar mungesa e një kategorie dhe kodi specifik për këto lloje shpenzimesh. Të gjitha masat e EE bien në kategorinë "Mbështetje për energji" e cila është shumë e gjerë. Metoda e vetme për të vlerësuar nëse një masë duhet të llogaritet në zbatimin e efikasitetit është përshkrimi i shkurtër i disponueshëm në tabelë. Për shumë nga masat, është gjithashtu e pamundur të identifikohen pasi ato janë pjesë e bashkëpunimeve me organizata ndërkombëtare për të cilat qeveria përjashton TVSH-në ose ka një kontribut të pjesshëm.

Rekomandimi 5 - 1

Krijimi i një sistemi për përcjelljen e shpenzimeve së bashku me shpenzimet e buxhetit të shtetit. Një kodifikim i mirëpërcaktuar në buxhet dot'u mundësonte vetë institucioneve të monitorojnë siç duhet planet e veprimit. Projektet në PBA duhet të jenë të qarta se cila pjesë ose komponentë po kontribuon në eficiencën e energjisë. Kjo qasje do të mundësonte gjithashtu një kontroll më të mirë të një ekuilibri të monitorimit nga aktorë jashtë qeverisë si organizatat e shoqërisë civile etj. Duhet të zhvillohet një metodologji që do të ndihmojë në kategorizimin e masave me ndikim të EE, të plota ose të pjesshme kur ato janë planifikuar në PBA.

Gjetje 6

Një temë e përsëritur është evidentuar nga intervistat e zhvilluara me përfaqësues të ministrive dhe institucioneve të linjës. Të gjithë personat e intervistuar theksuan se kanë mungesë të dukshme të kapaciteteve të brendshme në institucionin përkatës. Kjo mungesë kapaciteti kufizon fushën e veprimit të institucionit, i cili nga ana e tij duhet të mbështetet gjithmonë në mbështetjen e donatorëve. Edhe në këto raste, ka pak kapacitete për të punuar dhe për të shqyrtuar draftet dhe punën e konsulentëve. Çështjet e eficiencës së energjisë janë të një natyre shumë teknike dhe shpesh me një gamë të gjerë implikimesh dhe stafi mund të gjendet i papërgatitur. Një problem tjetër është ruajtja e kapacitetit. Trajnimet e ofruara nga organizatat joqeveritare dhe organizatat ndërkombëtare fokusohen në personin përgjegjës për një temë të caktuar, por shpesh ky person mund të emërohet në detyra të tjera ose të largohet fare nga institucioni. Një shembull i vëzhgimeve të mësipërme është mungesa e një personi të vetëm të kualifikuar në çdo instancë qeveritare që mund të kuptojë funksionimin dhe përdorimin e një mjeti të veçantë të modelimit të energjisë (si LEAP, TIMES, PRIMES etj).

Rekomandimi 6

Kapacitetet institucionale duhet të jenë në fokusin e qeverisë dhe duhet të zbatohet një qasje e qartë e strukturuar, në koordinim me donatorët, për të ndërtuar dhe mbajtur kapacitetet. Duhet të krijohet një listë prioritare që identifikon fushat kryesore që do të përfitonin më shumë dhe përpjekjet duhet të përqendrohen në rritjen e kapaciteteve më me ndikim. Shembuj mund të jenë ngritja e kapaciteteve në buxhetim, analiza kosto-përfitim, modelimi i energjisë, etj.

Referenca

Kontrolli i Lartë i shtetit. 2020. Auditimi në sektorin e eficiencës së energjisë. Raport. Tetor 2020.

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. 2011. National Energy Efficiency Action Plan 2011-2018 [Plani Kombëtar i Veprimit për Eficiencën e Energjisë 2011-2018].

Ministria e Mjedisit. 2015. Intended Nationally Determined Contribution Technical Background Document [Kontributi i Kombëtar i Përcaktuar i Synuar, Dokumenti Teknik]. Versioni 25.08.2015

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. 2015. 2nd and 3rd National Energy Efficiency Action Plan 2017-2020 [Plani i Veprimit i 2-të dhe i 3-të Kombëtar i Eficiencës së Energjisë në Shqipëri 2017-2020].

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. 2016. Albania Renewable Energy Sources Action Plan 2016 [Plani Kombëtar i Veprimit për Burimet e Rinovueshme të Energjisë 2016].

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë. 2018. National Energy Strategy. [Strategjia Kombëtare e Energjisë].

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. 2013. Strategjia Ndërsektoriale Mjedisore 2013-2020.

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. 2016. Third National Communication of the Republic of Albania under the UNFCCC [Komunikimi i Tretë Kombëtar i Republikës së Shqipërisë nën UNFCCC-në].

Ministria e Turizmit dhe Mjedisit. 2019. Strategjia e Ndryshimeve Klimatike dhe Planet e Veprimit 2019-2030.

Simaku Gj. et al. 2016. 2016. Tipologjia e banesave publike në Shqipëri dhe modeli i transformimit të tyre me nivel të ulët karboni: Mbështetje për zhvillimin e shkarkimeve të ulëta në Evropën Juglindore (SLED). The Regional Environmental Center for Central and Eastern Europe.

